

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р БОРИСЛАВ НИКОЛОВ ПОПОВ, дм

**Ръководител на секция „Медицинска генетика“ в катедра
„Молекуларна биология, имунология и медицинска генетика“
при МФ на Тракийски университет – Ст. Загора**

Относно: Дисертационния труд „**Приоритетни проблеми в мениджмънта на съвременната обща медицинска практика**“ за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ на д-р Севдалина Алексова Тодорова – редовен докторант в катедра „Обща медицина и офталмология“ към МФ на Тракийски университет - Стара Загора.

Представям това становище като член на научно жури, съгласно Заповед №345/16.02.2016 г. на Ректора на Тракийски университет и Уведомително писмо с Изх. № 362/26.02.2016 г. на Декана на МФ при ТрУ Стара Загора.

Темата на дисертационния труд е определено актуална за работещите в областта на мениджмънта на здравеопазването и ПИМП. За всички държави - членки на ЕС, бъдещето на здравеопазващите им системи и прецизното управление на разходите за здраве ще бъде неизменно свързано с нарастващата ролята на общо практикуващите лекари (ОПЛ)(GP – General practitioners) като "пазачи на входа" на лечебните заведения и като координатори при лечението на пациенти с множество здравни проблеми. Поставянето на ОПЛ в основата на пирамидата на здравната система го определя като водеща фигура за състоянието не само на първичната здравна помощ, но и на здравеопазването като цяло. От неговата мотивация за работа, от образователната му подготовка, квалификация и поведение зависи до голяма степен успехът и неуспехът на здравната система. Поставяйки добре подготвен лекар на първото стъпало на здравеопазването, неменуемо се покачват и изискванията за качеството на оказваните грижи. Това задължава ОПЛ да изгради и поддържа високи нива на знания и всестранни интердисциплинарни умения и компетенции по отношение мениджмънта на съвременната обща медицинска практика.

Обем и структура на дисертацията

Дисертационният труд съдържа 149 страници, като текстът е онагледен с 65 фигури и 23 таблици. Включени са две приложения. Библиографският списък е представен от 191 източника, от които 81 на кирилица и 110 на латиница.

Дисертационния труд е структуриран по правилата за изготвяне на дисертация с оптимален баланс между отделните части.

Литературният обзор е достатъчно информативен и аналитичен, като се разглеждат проблеми, свързани с научната разработка. Основни наименования, понятия и определения свързани с Първична здравна помощ. Разгледани са различни системи на Първична здравна помощ със силна и слаба структура в Европейските страни. Представено е обучението и професионалното развитие по Обща медицина в глобален аспект и тенденции в обучителния процес по Обща медицина в Източна и Централна Европа. Представен е анализ на модела на организация и функциониране на практиките за Първична здравна помощ в България. **Във всички разгледани и анализирани изследвания в обзора се потвърждават положителни асоциации за поддържането на силна и добре структурирана ПИМП, посредством която могат да бъдат избегнати в значителна степен ненужни хоспитализации.** Резултатите на голям брой проучвания от чужди специалисти от цял свят показват, че при ефективно действаща ПИМП, покриваща критериите за достъпност, всеобхватност и координация, значителна част от популацията може да бъде лекувана в рамките на първото ниво на здравни грижи и да бъде спестен и намален болничния престой. Силната Първична здравна помощ е свързана и с **подобряване на популационното здраве и намаляване на социално-икономическото неравенство.** Като цяло повечето научни доказателства в обзора са в подкрепа за развитието на силна ПИМП, която благоприятства постигането на важни цели в здравеопазващите системи по света. В здравната политика, силната първична медицинска помощ се разглежда като ключ към справяне с предизвикателствата, пред които са изправени европейските здравеопазващи системи в това число и нашата страна. За българската здравеопазваща система, повече от 14 години практика показва, че независимо от големите усилия на ОПЛ и тяхната професионална организация (НСОПЛБ), очакванията, че новата система на ПИМП ще стане по-ефективна и ще се увеличи нейния принос в здравето на нацията не се събъдват напълно. Причините за това са различни по естество и характер и са добре определени и посочени от докторанта, а именно: недостатъчно парично обезпечаване от страна на договорния партньор в лицето на НЗОК; възлагане на неизпълними задължения, като непрекъснатото медицинско обслужване през денонощието и големият пакет от дейности, не съответстващ на размера на финансовото осигуряване; въвеждане на лимити, несъобразени с потребностите за получаване на качествена и ефективна медицинска помощ от ОПЛ; ограничения за ползване на някои видове диагностични изследвания и изписване на лекарствени средства; сериозни трудности при провеждане на специализация по обща медицина. Под действието на тези фактори системата на ПИМП в България се отдалечава от характеристиките на съвременния световен модел на общата медицинска практика.

Целта на дисертационния труд е събиране на информация, касаеща нагласите и мнението сред ОПЛ за водещите проблемите в организацията и модела на функциониране на общата медицинска

практика в България, както и тяхната удовлетвореност при осъществяване на тази дейност в качеството си на основни доставчици на ПИМП. Целта на настоящето изследване е адекватно и ясно формулирана, както и произтичащите от нея 4 задачи свързани с последователното изпълнение на основните етапи на дисертацията: 1. Да се проучи мнението на лекарите относно проблемите в организацията на практиките за ПИМП посредством разработване на конкретен въпросник и провеждане на анонимна социологическа анкета с основен контингент – ОПЛ от Старозагорски регион. 2. Да се изяснят основните фактори, които повлияват неблагоприятно върху дейността на фамилните медици. 3. Да се определят приоритетните проблеми в организацията и управлението на общите медицински практики. 4. Да се обосноват организационни подходи и да се разработят препоръки за подобряване организационните и икономически условия на труд и обучение при ОПЛ.

Материал и методи на проучването

Дизайнът на проучването е оригинален и е построен ясно и коректно. Използван е широк набор от взаимно допълващи се методи в различни постановки, позволяващ да се проучат и установят съществуващите трудности и проблеми, които срещат ОПЛ на територията на Старозагорска област с оглед оценка и анализ на организацията и управлението на системата за ПИМП. Особено добро попадение е направеното пилотно проучване, което като миниатюрна версия на дисертационния труд позволява предварителното тестване на хипотези и в значителна степен подпомага за по-точното им и прецизно тестване в основното проучване.

Резултати

Изложението на резултатите е добре структурирано и логически свързано с последователността на експерименталните постановки. Резултатите от проучванията са представени систематично във фигури и таблици, което улеснява възприемането на голямото количество получени данни от различните комбинации на постановките.

Обсъждането е направено като са използвани наличните литературни данни и резултатите от собственото проучване. В тази част докторантът показва висока компетентност по разработените проблеми и демонстрира умение за самостоятелен и задълбочен анализ на научните факти.

Изводите са пряко свързани с поставените цели и задачи и са израз на умението на докторанта да анализира, обобщава и синтезира резултатите от научното изследване. Приоритетните проблеми, пред които е изправена съвременната обща медицинска практика в България са добре проучени от

докторанта и могат да бъдат обобщени в организационен, икономически и образователен аспект.

Препоръките към ПИМП направени в дисертационния труд са отлично подбрани и обединени в функционално, организационно, финансово и образователно направление.

Приносите на дисертационния труд са с оригинален и практико-приложен характер пряко свързани с проучването и анализирането на основни ключови фактори, оказващи влияние върху ефективността на работата на българския ОПЛ лекар. Като принос на това научно изследване бих посочил и значението му за развитието на **проектния мениджмънт в здравеопазването** като нова форма за осъществяване на редица инициативи и тяхното ресурсно обезпечаване.

Предложения **автореферат** като резюмиран вариант на дисертационния труд е правилно структуриран, преценно изпълнен и отговаря на изискванията. Оформен е синтетично и стилно, както текстово така и графично.

Във връзка с дисертационния труд, докторантът е представил и участвал в написването на необходимия брой публикации в специализирани научни издания. Част от резултатите са представени като съобщения на научни форуми у нас и чужбина.

Препоръки: Предлагам резултатите от дисертацията свързани с проучване степента на информираност на ОПЛ относно превенцията на наследствената патология и факторите, които я предизвикват да бъдат използвани и съвместно с хабилитирали специалисти по медицинска генетика да се разработи нов модул: „**Профилактика на вродените и наследствени болести**”, който да бъде включен в учебната програма на специалност „обща медицина”.

Заключение: Като имам предвид по-горе изложеното относно актуалността на темата, приложения комплексен експериментален подход с прилагане на съвременни методи, постигнатите оригинални резултати, компетентно изведените изводи, теоретичните и практично-методични приноси считам, че дисертационния труд е успешно разработен и отговаря на изискванията на ЗРАС в Р. България и Правилника за Развитие на Академичния състав на Тракийски университет. Въз основа на това **давам своята положителна оценка на представената ми за становище дисертация**. Предлагам на уважаемите членове на научното жури да дадат своя положителен вот за присъждане на ОНС „доктор” на д-р Севдалина Алекова Тодорова.

09.05.2016 г.

Доц. д-р Борислав Попов, дм: _____

